

Ügyszám: 909/K/2002-2.

Miletics Marcell úrnak
Programvezető

Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány
Budapest
Pf. 241
1391

Tisztelt Programvezető Úr!

Budapest 5 pontján működő - a drogfogyasztásból adódó ártalmak, fertőző betegségek csökkentését szolgáló - lakóautós tücsere programjukat érintő beadványával kapcsolatban a következőkről tájékoztatom:

Előjáróban az igazoltatásról általánosságban meg kívánom jegyezni, hogy a 2002. évről szóló parlamenti beszámolómban részletesen foglalkoztam a rendőri igazoltatások jogszerűségének kérdésével. Hangsúlyozni szeretném, hogy a közhiedelemmel és korábbi hibás reflexekkel ellentétben a rendőrnek nincs joga korlátlanul, cél nélkül igazoltatást végezni. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) szerint az igazoltatás olyan rendőri intézkedés, amelyet a rendőr csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, és azzal szemben alkalmazhatja, "akinek a személyazonosságát meg kell állapítania" (29. §). A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) értelmében egyrészt személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli, másrészt a személyes adatok igazoltató lapon való rögzítése - az Avtv. 2. § 4. a) bekezdése szerint - adatkezelésnek minősül. Ezekre az előírásokra is figyelemmel az igazoltatás során a személyes adatok rögzítése tehát akkor jogszerű, ha az igazoltató lapok ("RK lapok") kitöltésének törvényben vagy rendeletben meghatározott oka fennáll. Ilyen ok lehet az eljáró rendőr további intézkedésének szükségessége. Amennyiben pedig az adatkezelés oka fennáll, akkor (de csak akkor) a Rtv. 84. § p) pontja alapján a rendőrség tárolhatja "az igazoltatás és a körözési ellenőrzés során bűncselekmény és szabálysértés megelőzése céljából rögzített adatokat az igazoltatás, ellenőrzés időpontjától számított 2 évig".

Az igazoltatás további szabálya, hogy "a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a valószínű veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi" (29.§ (4. bek.)). Lényeges, hogy ez az átvizsgálás (motoszás) sem korlátlan, csak valamely bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy esetében végezhető. A gyanúhoz nem elegendő az egyszerű feltételezés, előítélet, az érintett valamely külső - konvencionálistól eltérő - vonása, tulajdonsága, ruházata, frizurája, stb. Az utóbbi időben sajnálatosan megnövekedett Budapesten a fiatalok igazoltatásakor a motoszásuk is - a drogfogyasztás elleni fellépés jegyében - emiatt a Társaság a Szabadságjogokért 2003. július 8-án nyílt levéllel fordult a belügyminiszterhez (<http://www.tasz.hu/download.php?dcat=11>). A levélnek egy mondata van, amely pontosításra szorul: "Az igazoltatások ténye önmagában nem kifogásolható, mivel a Rendőrségi törvény 29.§-a szerint..." - a fentiekben kifejtettem, hogy az igazoltatás nem korlátlan joga a rendőrnek.

Első három kérdése az volt, hogy bemehet-e a rendőr a lakóautójukba; mit tehet és mit nem; igazoltathat-e, kutathat-e. Az Rtv. "Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása" cím alatt a következők szerint rendelkezik:

◆30. § (1) A Rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja. (2) A Rendőrség az (1) bekezdésben írt cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat. (3) A Rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése,

megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja".

A rendőr tehát a lakóautójukba csak akkor mehet be, ha az valamely bűncselekmény elkövetőjének elfogása, bűncselekmény megakadályozása miatt szükséges. Mivel az Önök által biztosított fecskendő- és tűcsere, információs szolgáltatás, tanácsadás, leszokás elősegítése nem bűncselekmény - mint írta, e programjukat a GYISM és az ESZCSM is támogatja - az Rtv. hivatkozott 30.§-a nem ad jogalapot a rendőrségnek arra, hogy az oda belépőket igazoltassa, a járművet átvizsgálja.

További kérdése, hogy a klienseik biztonsága érdekében elérnének-e bármit is azzal, ha részükre igazolást adnának ki, mely szerint a programjukban vesznek részt, az eldobált fecskendők begyűjtésében segítenek. Ezt jó ötletnek tartom, az ilyen igazolás hatékonyságát véleményem szerint nagy mértékben növelné, ha azon szerepelne, hogy a program jogszerű, azt a GYISM és az ESZCSM támogatja. Ugyanakkor veszélyes is lehet, ha nyilvántartásuk keletkezik az egyébként anonim kliensekről. Javaslom, az igazolások kiadása úgy történjen, hogy nem kezelnek személyes adatokat.

Utolsó kérdése, hogy változhat-e a rendőrség szerepe Önökkel és klienseikkel szemben az új drogtörvény hatására. Az új drogtörvény nem változtatott a korábbi helyzeten, a drogfogyasztás továbbra is bűncselekménynek minősül.

Adatvédelmi biztосként nem mondhatok felelősen mást: minél több nyilvántartásban (rendőrség, bíróság, drogambulancia, iskola) szerepel egy személy korábbi vagy jelenlegi fogyasztása, egyszeri kipróbálása, annál több veszély (adataival való visszaélés) fenyegeti a későbbiekben, akár hosszú évekkel, évtizedekkel később is kiszolgáltatott lesz. Az egészségügyi adatkezelési törvény előírja, hogy az egészségügyi dokumentációt 30 évig kell megőrizni, a zárójelentést 50 évig. Az ún. információs társadalom pályája az információs technológiák szinte alig követhető fejlődése mellett nem a személyes/különleges adatok megnyugtatóbb védelmének kiteljesedése, ellenkezőleg, inkább az egyén kiszolgáltatottságának növekedése felé mutat.

Mindenesetre a változás jele már a tűcsere-automaták országos bevezetése, amint arról a sajtó az elmúlt héten beszámolt. Az Avtv. -ben foglalt jogkörökre tekintettel kiemelt figyelmet fordítok majd a tűautomaták működtetésékor esetleg jelentkező adatvédelmi kérdésekre.

Amennyiben a beadványával kapcsolatban vagy más kérdésben konkrét panasszal fordul hozzám, azt természetesen kivizsgálom. Kérem, hogy a jövőben is forduljon bizalommal hivatalomhoz a személyes adatok védelmét vagy a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő megkeresésével.

Végezetül engedje meg, hogy megfontolásra ajánljam e válaszlevél megküldését az érintett minisztériumoknak, rendőri vezetőknek, amennyiben úgy gondolja, hogy a drogbetegek-fogyasztók személyes adatainak megóvásához hozzájárulhat.

Budapest, 2003. augusztus 19.

Üdvözléttel:

Dr. Péterfalvi Attila